МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ОХТИРСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
СУМСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора
з навчально-виховної роботи
_____ Олена ГАВРИШ
«_29_» _08_____2025 року

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ ФІЛОСОФСЬКИХ ЗНАНЬ

Освітньо-професійна програма	**Шифр**	**Спеціальність**
Облік і оподаткування	D1	Облік і оподаткування

Освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр

Обсяг дисципліни в ЄКТС – 2

Розробник – КІМЛИК Надія викладач

Програму розглянуто і схвалено цикловою комісію загальноосвітніх дисциплін.

Протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.

Голова циклової комісії _____ Наталія ЧИКАЛОВА

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назва	
1	Освітньо-професійна програма	Облік і оподаткування
2	Галузь знань	D Бізнес, адміністрування та право
3	Освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
4	Шифр і назва спеціальності	D1 Облік і оподаткування
5	Статус навчальної дисципліни	обов'язкова
6	Семестри	II сем. – БСО
7	Загальна кількість годин	60 годин
8	Аудиторні заняття	34 години
9	Самостійна робота студентів	26 годин
10	Форма семестрового контролю	диференційований залік
11	Мова викладання	українська мова

МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання дисципліни	Метою дисципліни «Основи філософських знань» виступає формування філософської культури мислення та пізнання навколишнього світу, вміння логічно викладати власну думку, полемізувати, критично аналізувати явища духовно-суспільного життя.
Завдання вивчення дисципліни	Завдання дисципліни полягають в тому щоб - ознайомити студентів з напрацюваннями світової філософської думки; - дає виклад основних філософських концепцій, проблем в їх поліфонічному та плюралістичному розумінні; - розвивати у студентів вміння самостійного аналітичного підходу до суспільних феноменів, прагнення до духовного самовдосконалення і самореалізації; - озброїти студентів принципами та уявленнями сучасного дискурсу, методології наукового пізнання.

ОЧІКУВАННІ РЕЗУЛЬТАТИ

Очікувані результати навчання:

- сформувати теоретичні засади світогляду та концептуальні принципи духовного розвитку особистості;
- набути навички абстрактного, логічного мислення, аналізу і синтезу;
- вміти самостійно опрацьовувати першоджерельну літературу на високому теоретичному рівні;
- вміти критично аналізувати сучасні соціокультурні проблеми на основі засвоєного філософського знання;
- вирішувати теоретичні та практичні проблеми на основі отриманих філософських знань;
- вміти користуватися критеріями істини;
- сформувати чітке уявлення про специфіку філософії як форми суспільної свідомості, про поняття, категорії та методи філософії, про історію філософської думки та сучасні проблеми філософії, що допоможе студентам самостійно орієнтуватися у багатоманітні філософського знання;
- ознайомити студентів з філософською україністикою, визначення ментальних особливостей національно-світоглядної культури України в контексті світового філософського процесу;
- сформувати філософсько-світоглядну культуру студентів та адекватну ціннісну оцінку явищ дійсності, сприяти розвитку здібностей до творчого мислення студентів, самостійного аналізу складних явищ соціокультурного життя, уміння застосовувати філософську методологію для розв'язання професійних завдань.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Оцінювання знань здобувачів освіти з дисципліни «Основи філософських знань» здійснюється за національною чотирибальною шкалою.

Рівень	Бал	Характеристика навчальних досягнень здобувача освіти
Початковий	1	Виставляється у тих випадках, коли студент не розкриває зміст навчального матеріалу, поверхнево.
	2	Виставляється студенту, коли він погано орієнтується в навчальному матеріалі, що виявляється шляхом пропонування йому додаткових запитань.
	3	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, допускає грубі помилки у визначенні понять та при використанні термінології.
Середній	4	Виставляється, коли студент орієнтується в основному матеріалі, але не може самостійно і послідовно сформулювати відповідь, спонукаючи викладача пропонувати йому навідні питання, фрагментарно виконав задану роботу.
	5	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення, виконав завдання не до кінця.
	6	Виставляється студенту, коли він відтворює основний навчальний матеріал, але при його викладенні допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, визначення філософських понять недостатні.
Достатній	7	Виставляється студенту у випадку, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; допускає незначні порушення у послідовності викладення матеріалу, при використанні наукових понять та філософських термінів, нечітко формулює висновки.
	8	Виставляється у випадку, коли студент розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає неповні визначення понять; допускає неточності при використанні наукових термінів, нечітко формулює висновки, виконав задану роботу, але допустив незначні помилки.

	9	Виставляється студенту, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає повні визначення філософських понять та термінів, допускаючи незначні порушення у послідовності викладення, самостійно, зі знанням методики виконав завдання, але допустив неточності.
Високий	10	Виставляється у тих випадках, коли студент виявляє повне знання фактичного матеріалу, вміє аналізувати, оцінювати та розкривати суть філософських явищ і процесів; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; логічно будувати висновки, допускаючи незначні помилки при застосуванні наукових термінів і понять.
	11	Виставляється студенту, коли він показує глибокі, міцні та системні знання в об'ємі навчальної програми, безпомилково відповідає на всі запитання, обґрунтовано формулює висновки, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійну роботу студента, грамотно і послідовно, зі знанням методики, виконав роботу.
	12	Виставляється студенту, коли він самостійно, грамотно і послідовно, з вичерпною повнотою, використовуючи дані додаткової літератури, відповів на запитання з проявом вміння характеризувати різноманітні філософські явища та процеси; чітко та правильно дає визначення та розкриває зміст наукових термінів і понять, самостійно та правильно виконав роботу.

КОМПЕТЕНЦІЇ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Компетентності, яких набувають студенти в процесі вивчення навчальної дисципліни:

Загальні компетентності	ЗК 1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенство права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
	ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати, культурні наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
Програмні результати навчання:	
Результати навчання	РН 1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
	РН 17. Зберігати і примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ПРЕРЕКВІЗИТИ

Для вивчення дисципліни студенти потребують базових знань з історії України, української мови.

ПОСТРЕКВІЗИТИ

Вивчення дисципліни є необхідним для подальшого засвоєння знань з основ правознавства.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви змістовних модулів, тем	Всього годин	аудиторні		Самостійна робота
			лекції	семінарські	
1	2	3	4	6	7
	Модуль №1				
	Розділ 1. Гуманістичний зміст історії виникнення і розвитку філософії				
1	Вступ. Філософія як специфічний тип знань.	2	2		
2	Історія філософії стародавнього світу.	4	2		2
3	Філософія європейського середньовіччя та епохи Відродження	6		2	4
4	Філософія нового часу	6	4	2	
5	Філософія у XIX–XX ст.	4		2	2
6	Філософська думка в Україні.	6	4		2
	Модуль №2				
	Розділ 2. Онтологія і гносеологія				
7	Проблема буття у філософії.	4	2		2
8	Духовний вимір людського буття	4		2	2
9	Основи філософського вчення про розвиток.	4	2		2
10	Основний зміст пізнавальної діяльності	6	2	2	2
	Розділ 3. Соціальна філософія				
11	Філософський аналіз суспільства	4	2		2
12	Філософська концепція людини	4			4
13	Цінності в житті людини і суспільства	6	4		2
	Разом	**60**	**24**	**10**	**26**

ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ заняття	Назва розділу модуля, теми програми. Тема уроку та її короткий зміст	Кількість годин			Форми методи викладання	Навчально-методична література та унаочнення	Самостійна робота студентів	Форми поточного контролю
		всього	з них					
			аудитор.	самост.				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	МОДУЛЬ №1							
	Розділ 1							
	Гуманістичний зміст історії виникнення розвитку філософії							
1	**Тема 1: Вступ. Філософія як специфічний тип знання. Джерела філософії.** 1. Поняття «філософія». Місце філософії в самопізнанні людини. 2. Світогляд як духовно-практичне засвоєння світу. 3. Предмет і функції філософії.	2	2		урок засвоєння нових знань з елементами лекції	[1] ст.6-16 [3] ст.6-28		Усне фронтальне опитування
2.	**Тема 2: Філософія стародавнього світу.** 1. Історія філософії як сходження до вершин людського пізнання. 2. Людина – змістовне ядро всіх проблем стародавньої філософії. 3. Давня індійська філософія. 4. Проблеми філософії Стародавнього Китаю.	4	2	2	урок засвоєння нових знань, пояснення, формування висновків	[1] ст.17-43 [3] ст.32-36		Усне індивідуальне опитування

1	2	3	4	5	6	7	8	9
3.	**Семінарське заняття № 1** **Тема №3. Філософія європейського середньовіччя та епохи Відродження.** 1. Загальна характеристика доби середньовіччя. 2. Роль християнства у формуванні середньовічної філософії. 3. Основні проблеми та досягнення філософії доби середньовіччя в Європі та Візантії. 4. Гуманістичний характер філософії Відродження. 5. Проблема людської особистості у гуманістичній філософській традицій епохи Відродження.	6	2	4	комбінований урок з елементами семінарського заняття	[1] ст.91-108 [3] ст.52-61	Історичні типи філософії. Філософія середньовіччя і Відродження.	Оцінка знаками версій щодо розв'язання проблемних запитань
4.	**Тема № 4. Філософія нового часу.** 1. Пафос розуму й науки. Якісно нова спрямованість філософії в епоху ранніх буржуазних революцій в Європі. 2. Пошуки продуктивного методу пізнання: сенсуалізм, раціоналізм. 3. Новий філософський ідеал у філософії просвітництва. 4. Проблема свободи людини і шляхів її соціального звільнення у філософії французького матеріалізму XVIII ст.	4	2	2	урок засвоєння нових знань	[1] ст.139-153 [2] Р.1 [4] ст.33-37	Проблеми філософії нового часу: методологія, онтологія, план-тези	Оцінка виступів з тезами-повідомленнями, письмові завдання
5.	**Семінарське заняття №2** **Тема № 4. Філософія нового часу.** 1. Класична німецька філософія. 2. Філософія Канта. 3. Самодіяльність людського Духу – наскрізна тема німецького ідеалізму (Фіхте). 4. Діалектика розвитку світу як основне досягнення гегелівської філософії.	2	2		комбінований урок з елементами семінарського заняття, реферати, рецензії	[1] Тема № 8 [2] ст.91-108		Оцінка версій щодо розв'язання проблемних запитань

1	2	3	4	5	6	7	8	9
6.	**Семінарське заняття №3** **Тема № 5. Філософія у XIX-XX ст.** 1. Своєрідність російської філософії. 2. Програми радикального оновлення філософії – філософія Маркса і Енгельса, позитивізм, філософія життя. 3. Некласична філософія:основні напрямки та їх особливості. 4. Проблема знання та нове у філософії.	4	2	2	комбінований урок з елементами семінарського заняття, виступи доповнення діалог, альтернативне мислення	[1] ст.158-167 ст.167-184		Ущільнене опитування
7.	**Тема № 6. Філософська думка в Україні.** 1. Джерела української філософської культури. філософія Київської Русі. 2. Божественна мудрість. Українська філософія XIV-XVI ст. 3. Г.Сковорода – родоначальник української філософії. 4. Філософія Т.Г.Шевченка.	4	2	2	урок засвоєння нових знань, пояснення, формування висновків	[1] ст.191-215 [3] ст.180-189	Розвиток філософської думки в Україні від Г.Сковороди до нашого часу.	Усне індивідуальне опитування
8.	**Семінарське заняття №4** **Тема № 6. Філософська думка в Україні.** 1. Академічна філософія XIX століття: особливості, напрямки і основні філософські ідеї. 2. Культурне відродження 20-х та філософське відродження 60-х років XX століття. 3. Сучасна філософська думка в Україні. 4. Філософська думка української діаспори.	2	2		комбінований урок з елементами семінарського заняття	[5] ст.77-109 [6] ст.94-136	Українська філософія [2] Р.3 §3 конспект	Захист рефератів, оцінка діалогів; елементи дискутування, , рецензування відповідей.
Залік по модулю №1. Усний за рейтингом.								

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	МОДУЛЬ № 2							
	Розділ ІІ							
	Онтологія і гносеологія							
9.	**Тема № 7. Проблема буття у філософії.** 1. Поняття «онтологія», «буття». 2. Основні виміри буття (буття речей, природи, людини, духовного і соціального). 3. Практичні витоки людського поділу реальності на об'єктивну та суб'єктивну. 4. Людська діяльність як особливий спосіб саморуху об'єктивної і суб'єктивної реальності.	4	2	2	урок засвоєння нових знань з елементами лекції	[5] ст.195-201 [3] ст.71-79	Світ як всеохоплююча реальність. Єдність природного і соціального в людині [2] Р.8, §§2-4 конспект-тези	Усне фронтальне опитування
10.	**Тема № 8. Духовний вимір людського буття.** 1. Свідомість людини. 2. Свідомість і мова. Функції свідомості. 3. Свідомість і самосвідомість, свідоме, підсвідоме, несвідоме. 4. Суспільна свідомість. 5. Проблема вибору свободи і відповідальність.	4	2	2	урок засвоєння нових знань з елементами лекції	[5] ст.283-310 [3] ст.211-228		Усне індивідуальне опитування
11.	**Тема № 9. Основи філософського вчення про розвиток.** 1. Діалектика як вчення про університетські зв'язки. 2. Принципи діалектики. Категорії діалектики. 3. Закони діалектики. **4.** Антиподи діалектики:софістика, метафізика.	4	2	2	урок засвоєння нових знань	[3] ст.234-264	Принципи діалектики, конспект-тези	Оцінка виступів студентів, доповнень, керівництво сам.роботою
12.	**Тема № 10. Основний зміст пізнавальної діяльності.** 1. Загальне поняття і види пізнання. 2. Рівні і форми пізнання. 3. Принципи пізнання. 4. Пізнання та творчість.	4	2	2	урок засвоєння нових знань з елементами лекції	[5] ст.312-325 [3] ст.277-292	Філософська концепція творчості	Усне фронтальне опитування

1	2	3	4	5	6	7	8	9
13.	**Семінарське заняття №5** **Тема № 10. Основний зміст пізнавальної діяльності.** 1. Проблема істини в пізнанні. 2. Істина та якісні характеристики знання. 3. Практика як спосіб ставлення і відношення людини до світу і до самої себе. 4. Методологія як усвідомлений спосіб пізнавальної діяльності.	2	2		комбінований урок з елементами семінарського заняття	[3] ст.302-311 [4] ст.98-104	Альтернативні концепції діалектики	Оцінка діалогів, захист рефератів, елементи дискутування, рецензії відповідей
	Розділ ІІІ							
	Соціальна філософія							
14.	**Тема № 11. Філософський аналіз суспільства.** 1. Поняття суспільства у філософії. 2. Основні сфери життя суспільства: а) економічна сфера; б) політична сфера; в) духовна сфера. 3. Громадянське суспільство: поява, основи. Ознаки. 4. Сучасні концепції суспільного розвитку, його критерії. 5. Історичний результат як підсумок зіткнення різних сил і тенденцій у суспільному розвитку.	4	2	2	Урок засвоєння нових знань з елементами лекції	[3] ст.355-365 [6] ст.170-183		Усне індивідуальне опитування
15.	**Семінарське заняття №6** **Тема № 12. Філософська концепція людини**. 1. Філософська концепція людини. Сутність людини. 2. Філософський зміст понять «індивід», «індивідуальність», «особистість». Типологія особи. 3. Роль особистості в історії. 4. Сенс життя людини. Аморальність використання людини як засобу.	4	2	2	комбінований урок з елементами семінарського заняття	[3] ст.460-480 [5] ст.412-421		Усне фронтальне опитування

1	2	3	4	5	6	7	8	9
16.	**Тема № 13. Цінності в житті людини і суспільства** 1. Цінності як визначальні характеристики людського буття. 2. Цінність як регулятор поведінки людини. 3. Базові цінності людського буття.	4	2	2	Урок засвоєння нових знань з елементами лекції	[3] ст.554-564	Людина в системі цінностей. Проблема соціальної рівності. Реферати	Оцінка знаками версій студентів
17.	**Тема № 13. Цінності в житті людини і суспільства** 1. Глобальні проблеми людства і людина. 2. Екологічні виклики сучасності. 3. Концепція сталого розвитку.	2	2		Урок засвоєння нових знань з елементами лекції	[4] ст.133-136		Оцінка знаками версій студентів
Залік по модулю №2. Усний за рейтинговою системою.								
	Разом	**60**	**34**	**26**				

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

БАЗОВА

[1] Огнев'юк В.О. Філософія. Історія філософії. – К.: 2010.

[2] Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I–IV рівнів акредитації. К.: Каравела; Львів: Новий світ – 2000, 2001.

[3] Надальний І.Ф. Філософія, навчальний посібник. – К. 1999.

ДОПОМІЖНА

[1] Єрохіна Н.М. Основи філософських знань, навчально-методичний посібник, НМЦ, 2006.

[2] Заїченко Г.А. Філософія. Підручник. – К.: Вища школа, 1995.

[3] Струк Р.М. Філософія: Курс лекцій. НМЦ, 1995.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

[1] http://www.filosof.com.ua Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України.

[2] http://elibrary.nubip.edu.ua/2579/1/Філософія.pdf Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Академвидав, 2005. – 592 с.

[3] Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/

[4] http://tureligious.com.ua Перший науковий філософсько-релігієзнавчий портал де ви знайдете все про філософію та релігієзнавство, історію філософії

[5] http://www.philosophy.ua Філософія в Україні.

[6] http://platonanet.org.ua Філософія без кордонів.

[7] http://filosof.historic.ru Цифрова бібліотека з філософії.

[8] http://philsci.univ.kiev.ua Сайт кафедри філософії та методології науки.

[9] http://plato.stanford.edu Філософська енциклопедія Стенфордського університету. (Англійською мовою).

[10] http://www.synergetics.org.ua Українське синергетичне товариство.

[11] www.philosophy.ua Український філософський фонд.